TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21032
Tarih : 04.11.2026

10/4963

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

4 Kasım 2016 tarihinde eşzamanlı operasyonlarla, 6 milyondan fazla kişinin oyunu alarak Türkiye'nin ve Meclis'in üçüncü büyük partisi konumunda olan Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) eş genel başkanları, grup başkanvekilleri, milletvekilleri ve belediye eş başkanlarının tutuklanması, toplumda ve ülke demokrasisinde derin bir tahribata yol açmıştır. O dönem tutuklanmış siyasetçilerin ve belediye eş başkanlarının AİHM kararlarına rağmen hala tutuklu olmaları demokratik siyasetin önünü tıkamakta, keyfi ve hukuksuz yargılamaların devam ettiğini göstermektedir. Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğün 104 ve 105. maddeleri gereğince, HDP milletvekillerine yönelik bu hukuk dışı uygulamaların, demokratik siyasete ve toplumsal barışa verdiği tahribatın araştırılması için Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz." **04.11.2026**

Gülüstan Kılıç Koçyiğit
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

Sezai Temelli
DEM Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de Kürt halkının seçilmiş temsilcilerine yönelik operasyonlar yeni değildir; demokratik siyaset hakkı tarih boyunca çeşitli dönemlerde sistematik biçimde engellenmiştir. 4 Kasım 2016 tarihi, bu pratiklerin sembolü ve siyasi iradeye yönelik özel bir darbe olarak öne çıksa da, uygulamanın kendisi çok daha uzun bir geçmişe sahiptir. Seçilmiş eş genel başkanlar, milletvekilleri ve belediye eş başkanları, farklı zamanlarda keyfi gözaltılar, tutuklamalar ve görevden uzaklaştırmalarla karşı karşıya bırakılmış; Kürt halkının demokratik temsil hakkı sürekli biçimde kısıtlanmıştır. Bu nedenle 4 Kasım, bir başlangıç değil, uzun süredir devam eden sistematik baskının en somut ve hatırlanabilir örneklerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

7 Haziran ve 1 Kasım 2015 genel seçimlerine giden süreçte, politik konjonktürdeki değişimler nedeniyle Dolmabahçe Mutabakatı uygulanmadı ve çözüm masasında kesintiler yaşandı. Bu dönemde HDP'nin mitingleri, dayanışma çağrıları ve il-ilçe örgütleri çeşitli güvenlik sorunlarıyla karşılaştı; bazı yerlerde yurttaşlar hayatını kaybetti. Ayrıca yaklaşık 120 farklı noktada HDP binaları, seçim büroları ve araçları hedef alan saldırılar gerçekleşti. 1 Kasım seçimleri sonrasında ise HDP'nin siyasal faaliyetlerini etkileyen bazı yasal düzenlemeler yürürlüğe girdi.

Anayasa'ya aykırı olduğu halde, milletvekillerinin bir defaya mahsus olmak üzere dokunulmazlıklarının kaldırılmasını düzenleyen hüküm 20 Mayıs 2016'da yürürlüğe girmiş; dönemin 55 HDP milletvekili hakkında düzenlenmiş olan fezlekelerin yasama sorumsuzluğu kapsamında olup olmadıkları dahi incelenmeksizin, soruşturmalar yürütülmeye başlanmıştır. Eş başkanlarının da aralarında bulunduğu birçok HDP'li milletvekilinin gözaltına alınmasının, tutuklanmasının ve yargılanmasının yolu, Anayasaya ve AİHS'ye aykırı olarak dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla açılmıştır.

4 Kasım 2016 tarihinde başlatılan organize bir operasyonla Eş Genel Başkanlar Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş'ın da aralarında bulunduğu 12 milletvekili gözaltına alınmış, eş genel başkanlar dahil 9 milletvekili tutuklanmıştır. Devam eden tarihlerde gerçekleşen siyasi operasyonlarla gözaltına alınan milletvekili sayısı 31, tutuklanan milletvekili sayısı ise 15 olmuştur. Sonraki süreçte çok sayıda HDP'li milletvekili ve siyasetçi tutuklanmış, HDP'nin bileşeni olan DBP'nin yerel seçimlerde kazandığı 102 belediyenin 95'ine kayyımlar yoluyla el konulmuş, 93 belediye eş başkanı ve yüzlerce belediye meclis üyesi tutuklanmıştır. 2019'da ise HDP'nin kazandığı hemen her belediyeye bir kez daha kayyım yoluyla el konulmuş ve belediye eş başkanları tutuklanmıştır. 2015 yılından bugüne yönetici, üye ve tabanından on binlerce kişi gözaltına alınmış, binlercesi tutuklanmıştır. En son HDP'ye hukuki dayanaktan yoksun delillerle kapatma davası açılmıştır.

4 Kasım darbesi ile yaşanan hukuksuzluklara dair Venedik Komisyonu 14 Ekim 2016 tarihinde yayınlanan görüşünde mevzubahis Anayasa değişikliğinin, 'tek seferlik', geçici ve şahsa yönelik bir düzenleme olduğunu, bu durumun da anayasa değişikliği prosedürünün kötüye kullanılması anlamına geldiğini ifade etmiştir. Eş genel başkanlar ve diğer HDP'li vekillerin dokunulmazlığını tek seferlik ve geriye yürür şekilde kaldıran, böylelikle bazı

siyasetçilerin tutuklanarak demokratik siyasetin dışına itilmelerinin amaçlandığı bu düzenlemenin uluslararası hukuka ve bizatihi Anayasanın kendisine aykırı olduğu, aradan geçen zaman içinde Selahattin Demirtaş davasında olduğu gibi AİHM tarafından verilen kararlarla da ortaya çıkmıştır. Ayrıca AİHM, 2022 yılında açıkladığı Ferhat Encü ile ilgili Türkiye kararına dair HDP'li 40 milletvekilinin 20 Mayıs 2016 tarihinde dokunulmazlıklarının kaldırılması ve yargılanmaları nedeniyle ifade hürriyetlerinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Benzer şekilde AİHM, Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve bazı HDP'li milletvekilleriyle ilgili verdiği kararlarda, tutuklamaların siyasi saiklerle yapıldığını tespit ederek madde 18 ihlaline hükmetmiş ve bu yargılamaların siyasi amaçlı olduğunu resmen tescillemiştir.

4 Kasım siyasi darbesiyle başlayan sürecin bir devamı olarak 31 Mart 2024 yerel seçimlerinden sonra Partimizin kazandığı Hakkari, Batman, Mardin Büyükşehir, Van Büyükşehir, Siirt, Dersim, Akdeniz, Bahçesaray, Halfeti ve Kağızman Belediyelerine kayyım atanmıştır. Siyasal rekabetin meşru, demokratik yol ve yöntemlerle yürütülmeyip, iktidarın devamı için yargı kurumlarının bu siyasal mücadeleye dahil edilmesi, bir bütün olarak demokrasinin ve demokratik düzenin temelden sarsılması anlamına gelmektedir. Milletvekillerinin tutukluluğu ve dokunulmazlıklarının kaldırılması ve devamındaki süreçte kayyım mekanizmasının devreye sokularak belediye eş başkanlarının görevlerinden alınmaları, hukuk dışılığı bir rutin hale getirmekle beraber ülke halklarının ortak geleceği açısından yaratmış olduğu sakıncalar ile birlikte değerlendirildiğinde son derece vahim bir tablodur. Kürt halkının seçilmiş temsilcilerinin haklarının korunması ve demokratik siyaset alanının güvence altına alınması için gerekli önlemlerin derhal hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle milletvekillerinin tutuklandığı gün olan 4 Kasım Darbesi'nin halen süregelen etki ve sonuçlarının araştırılması; hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin atılması ve devamlılığı açısından hayati önemdedir.